

ובו'. הישרש יעקב מקשה הרי הגמרא כבר פירש מתחילה דטעמא דרבנן הוא משום אי שתקת, ואם כן מאי סלקא דעתיה לומר דר' ירמיה אמר כאדמון, שאני התם דאמר ליה אי שתקת.

ובשלמא גבי ר' אבא יש לומר שמעיקרא סבר שאינו סובר אלא כרבנן ולא כאדמון, דהוה סבר שכמו דלאדמון צריך ליתן לו דרך בקצרה משום דאמר ליה ממה נפשך דרכי גבך הוא, כמו כן כאן לאדמון יכול הספק לומר להם ממה נפשך ממוני גביכם ויתנו לו פחות שבממון, או החצי דפלג אביכם עמי או חלק בירושת אביכם, ועל זה משיב שאינו דומה דשם יודע מה הוא תובע ממנו, משא"כ גבי ירושה שאינו יודע אם תובע מהם חלק שחלק עם אביהם או חלק מירושת אביהם וכמו שפירש רש"י קעז, אבל גבי ר' ירמיה מאי סלקא דעתיה מעיקרא.

ומביא הים של שלמה קעה שמבאר דכיון דאיכא למימר דטעמא דרבנן הוא משום אי שתקת וכמו שמבאר בגמרא עצמו, ואף על פי כן סובר הגמרא לומר לימא ר' אבא דאמר כרבנן נראה מזה דהש"ס סובר דעיקר טעמו של הרבנן הוא משום קם דינא, ומשום זה אמרו דיקח לו דרך במאה מנה או יפרח באויר, ומה שאמרו טעם דשותק אינו אלא משום דהלה בא נגדו בטענת ממה נפשך, על זה אומר לו שלטענה זו מהני מה שיכול להחזיר, אבל גם בלא זה אין עליו כלום דקים להו לבני ישיבה דטעמא דרבנן הוא משום קם דינא, ושפיר קאמר לימא ר' אבא דאמר כרבנן שכן סבר שעיקר טעמייהו הוא משום זה קעז.

היו יכולין לדחותו, לזה יפה כחו והלה צריך לקנות בדמים יקרים ואינו יכול לומר לו לך תהדר, ולזה הביאו ראיה מבב"ק שכשארין מפקיע דינה דאשה יכול מעתה ליתנה זיבורית, וגם תוס' בכתובות לזה נתכוונו ותוס' בב"ק קעא פירשו בהדיא כשיטת רש"י קעב.

ובהתוס' הרא"ש משמע בהדיא כמו שפירש המהרש"א דמקשה שהלשון או יקח לו דרך במאה מנה או יפרח באויר לא משמע כרש"י, דלרש"י היה לו לומר או יקח בזול או יחזיר הלה ויקח במאה מנה, ועל כן מפרש שבכל מקום שיכול להחזיר ואין חברו נפסד בחזרתו יותר ממה שהיה קודם שלקח הוה מעתה כמו שהחזיר, ומביא על זה הראיה מבב"ק וכמו שפירש המהרש"א קעג.

קא) בא"ד וא"ת בד' דאתי מכת חד לחדר ההוא חד דמי קצרה. יש לקשר קושית התוס' לדבריהם הקודמים שכתבו שאין יכול אחד דאתי מחד לומר מזבנינא ליה לד', ואי היה יכול לומר כן בודאי שלא היה צריך להחזיר דמי קצרה להני ד', שהרי אומר להם שהוא היה יכול לומר לבעל הדרך מזבנינא ליה לארבעה, ואז לא היה נותן לו כלום אף אם לא זבנינהו כשיטת התוס' שאם יכול להחזיר הוה כמו שהחזיר, ונמצא שקנה הדרך ויכול למכרו, אבל לאחר שאמרו שאין אחד יכול לומר כן נמצא שהדרך אינו שלו ואינו יכול ליטול דמים על זה.

ל"ח ע"א

קב) גמרא ור' ירמיה אמר לך אנא דאמרי אפילו לרבנן וכו' משום דאמר ליה אי שתקת

צינונים והערות

ועיין בפרדס יצחק על מסכת כתובות ק"ט ע"ב אות ס"ב שדן בזה, ועל כל פנים בתוס' כאן נראה כמו שפירש המהרש"א וכמו שפירש בהדיא בתוס' הרא"ש, ולא קשה כל כך דתוס' במסכת אחד חלוק מתוס' במסכת אחרת, וגם אין להקשות כל כך ממה שפירש הרא"ש בתוספותיו על הש"ס להרא"ש בפסקים שהרי יכול להיות שחזר בו, עיין בטורי זהב אורח חיים סימן ח' ס"ק ט"ו שכתב שפסקיו הם אתרונים לגבי תשובותיו, ועיין כאן בשרש יעקב. קעד. בד"ה מי איכא למימר. קעה. סימן ט'. קעז. ועיין בפנים דבזה מיישב האיך פסק הרי"ף כר' אבא משום דקם ליה כרבנן

ע"ב בד"ה ורבנן סברי אי צייתת. קעא. ח' ע"א בד"ה אי שתקת. קעב. וכן פירש המהר"ם כאן בכוונת התוס'. קעג. ועיין בזרע יצחק שמבאר שכן הוא האמת בדעתו של תוס' כאן, אבל בתוס' בכתובות אי אפשר לפרש כן שכתבו שגם על בעל חוב היה הגמרא בב"ק יכול להקשות אמאי גובה מן הבינונית הרי יכול להחזיר השטר ויטול זיבורית, והרי לפי שיטת רש"י כיון שמפקיע דינו יכול הלה לומר לו לך תהדר שהרי ממילא רוצה ליתן לו זיבורית, אבל לפי פירוש המהרש"ל כיון שיכול להדר הוה יכול מעתה ליתן לו זיבורית ובזה, וכן פירש הרא"ש בב"ק סימן סימן ג',

קז) רש"י ד"ה ה"ג אמר עולא רישא דנפלה כשהוא ארוסה, שנפלה ליבום מאירוסין ונפלו לה הנכסים כשהוא שומרת יבם. הריטב"א מפרש דעולא לא פירש כלום אימת נפלו לה הנכסים רק מוקמינן מתניתין כפשטיה שנפלו לה כשהוא שומרת יבם, שהרי זהו פשטות הפירוש של שומרת יבם שנפלו לה נכסים, ותירוצו של עולא הוא שתלוי ממה נפלה ליבום אי מאירוסין או מנישואין קפא.

קח) רש"י ד"ה כשהיא נשואה, בא"ד כו' הכא משום דספק ארוסה היא וכו' מודי ב"ה דמוכרת וכו'. יש לבאר דהא שאין בית הלל מחמירין שלא תמכור מספק, זהו משום שאף ארוסה ממש אינו מוכרת רק משום ספק כדאיתא בכתובות קפב אימור בזכותו נפלו ואימור בזכותה נפלו, ואם כן הכא שהיא ספק ארוסה הוה ספק ספיקא ותמכור לכתחילה.

קט) תוד"ה הוה יבם ודאי וכו', בא"ד משמע מתוך פירוש דקרי ודאי מה שודאי נוטל חלק. באמת לא מבואר בהדיא ברש"י כן, והמהדורא בתרא מקשה שעל כרחך לא מטעם שודאי נוטל חלק הוה ודאי, שהרי גבי ספק ובני יבם בנכסי מיתנא אומר רב משרשיא דשניהם הם ספיקות, הגם ששם יש לו לספק ודאי חלק ולבני יבם אין להם בודאי חלק, ובעל כרחך שהטעם כאן הוא משום דיבם הוא ודאי יורש, משא"כ הספק שאינו ודאי יורש של המיתנא ואינו יודע מכח מי הוא בא.

והתוספות הרא"ש מפרש הקושיא דמדאיצטריך רש"י כאן לפרש החילוק בין הך דהכא לדרב משרשיא, משמע ששיטת רש"י הוא דלעולם מהני מה שיש לו ודאי חלק בממון,

ומביא עוד בשם הנמוקי יוסף קעז דבאמת טעם דרבנן הוא מטעם קם דינא, והא דאומרים אי שתקת הוא ליפות טענתו, והכוונה הוא דכיון דאתי מכח ד' הוה כאלו החזיר השטרות להם, ודן בעל הדרך עמהם וזכו בדין דזה קנה מהם כל זכות שתבא לידיהם.

אוצר החכמה

קג) גמרא מ"ש רישא דלא פליגי ומ"ש סיפא דפליגי. הריטב"א מבאר שאין הקושיא על בית הלל, שהרי נפלו לה נכסים היינו נכסי מלוג ובוזה סברי ב"ה גם בסיפא שהם בחזקת יורשי האשה, רק על בית שמאי קשה ממה שפליגי בסיפא על נכסי מלוג שאינו לגמרי בחזקת האשה אלא יחלוקן קעח.

קד) רש"י ד"ה דרכי חד אית לי גבך, ומענת ברי הוא ידוע מאי קתבע מניה: וד"ה מי איכא למימר הכי, הא לא ידע וכו'. פירוש שבדרך יודע בעל הדרך שדרכו מונח אצל בעל השדה, והגם שאינו יכול לומר לו היכי מונח אותו הדרך יודע בודאי שדרכו אצלו, משא"כ היבם שאינו יודע מה הוא תובע מהם אם חצי של מיתנא אם חלק של נכסי יבם, שאינו יודע בן מי הוא וממי הוה יורש.

קה) רש"י ד"ה שומרת יבם, כמו עניה זו לשוא שמרה. הא שלא הביא רש"י ראייה הפסוק ואביו שמר את הדבר קעט, י"ל שרצה להביא ראייה ללשון זו מאשה הממתנת על בעל.

קו) רש"י ד"ה שנפלו לה נכסים, מאביה וסלקא דעתן שנפלו לה כשהיא שומרת יבם. באמת לרוב תירוצים בגמרא אכן מסקינן כן דנפלו לה כשהיא שומרת יבם, אלא שלאביי איירי הסיפא שנפלו לה כשהיא תחת בעלה, והגמרא פוסק להלכה כאביי על כן פירש רש"י שרק סלקא דעתן שנפלו לה כשהיא שומרת יבם קפ.

ציונים והערות

קעט. בראשית ל"ז-י"א ועיין שם ברש"י, ורבינו אברהם מן ההר אכן מביא כאן ראייה זו. קפ. ל"ט ע"א. קפא. עיין בפנים שמביא גירסא אחר שמחלק אימת נפלו לה נכסים ומקשה על גירסא ההוא. קפב. ע"ח ע"א וע"ש בתו' ד"ה סיפא מה שכתבו בזה.

אף לאחר שדחה הגמרא דטעמא דרבנן הוא משום קם דינא כמו שמפורש בדבריהם ועיין בדבריו אריכות גדול בדין זה. קעז. י"א ע"ב מדפי הרי"ף בד"ה הדר הדין. קעח. ומסיים ש'אף על פי שאין הלכה כבית שמאי כדאי הוא לעורר על דבריהם כדאמרי בכל דוכתא מאי טעמא דבית שמאי.

ויש לפרש עוד דביבם וספק הנידון הוא מי הוא היורש של הסבא, ובזה הוה היבם ודאי שהוא ודאי יורשו של הסבא שהרי בנו הוא אבל הספק אולי לגמרי אינו יורש של הסבא, משא"כ בנפל הבית עליו ועל אמו הוה כולם יורשים בודאי והנידון הוא רק מי מת קודם ולאזה 'יורש' הולך הממון, ובזה לא מהני ודאית שלו בחלק מהממון שהרי ודאית בחלק מהממון לא מהני כמו שכתבו תוס' קפד.

ק"ב תוד"ה ובית הלל אומרים, בא"ד וא"ת ולמ"ד בחזקת יורשי האשה מ"ש מנפל הבית עליו ועל אמו דמודים ב"ה שיחלוקו ולא מוקמינן להו בחזקת יורשי האם וכו'. יש להקשות אמאי לא הקשו תוס' ג"כ למ"ד שהם בחזקת יורשי הבעל, מאי שנא גבי נפל הבית עליו ועל אמו שמודים בית הלל שיחלוקו.

ומתירצים המהרש"א והמהר"ם שלמ"ד זה אתי שפיר, שגבי נפל הבית עליו ועל אשתו אנו מסופקים על הנכסים אם ליתנם ליורשי הבעל או ליורשי אשתו, וכיון שנכסי צאן ברזל הם יותר בחזקת הבעל מבחזקת האשה כיון שאם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו, על כן חשיב הוא מוחזק טפי מאשתו ונותנין אותה ליורשיה ולא ליורשי האשה, מה שלא שייך כן גבי נפל הבית עליו ועל אמו שזה ודאי שכל הנכסים היו עד עתה שלה לגמרי, וזה גם כן ודאי שעתה מתה והנכסים הולכין ליורשיה, אלא שאין אנו יודעין לאיזה מיורשיה צריכין ליתנם ואין אחד מהיורשין מוחזק יותר מחברו, על כן אמרו בית הלל שיחלוקו.

אבל למאן דאמר גבי נפל הבית עליו ועל אשתו שהם בחזקת יורשי האשה אף על פי שאם פחתו פחתו לבעל, אם כן כל שכן גבי נפל הבית עליו ועל אמו שאין אחד עדיף מחברו, שהיה לבית הלל לומר שהם בחזקת יורשי האם.

ושאני הא דרב משרשיא כיון שגם אותו חלק שיש לו אינו ודאי מכח מה הוא בא משום הכי לא מהני, אבל יודע בודאי מכח מה תובע חלק בהממון מהני שיהיה כודאי בנכסים.

ולפי זה מובן אמאי כתבו משמע מתוך פירושו, שכל זה אינו אלא משמעות מדאיצטריך ליישב שיטת רב משרשיא לגמרא דידן.

ק"ב בא"ד ועוד דאמר התם וכו' גבי נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו וכו' אע"ג דיש לאב בנים אחרים לא חשבינן להו ודאי. לכאורה קושיא זו אינו אלא לב"ש הסוברים שם שחולקין ולא חשבינן בני האב לודאי, שהרי לב"ה אכן נכסים בחזקתן וכולו לבני האב.

ויש לפרש שגם לשיטת ב"ה קשה שאמאי אמרו שהם ליורשי האב מטעם שהנכסים בחזקתן, ולא אמרו שהוא מטעם שאין ספק מוציא מידי ודאי רואים שלא חשבינן בני האב לודאי.

ק"א בא"ד אלא הא דקרי היבם היינו משום שהיבם הוא ודאי יורשו של סבא אבל ספק הוא ספק אם הוא יורשו כלל אבל התם בנפל עליו ועל אמו לא הוה בנימין ודאי יורש ככל חצי האחר וכו'. הערוך לגר מפרש דבריהם שבספק ויבם כבר קודם שנולד הספק היה מוחזק היבם שהוא יורש את הסבא אם ימות, ואף שהסבא עדיין חי מיקרי חזקה כמו דאמרינן לעיל קפ"ג דאשה בחיי בעלה הוה בחזקת התיר ליבם, הגם שעדיין בעלה חי מ"מ אמרינן כן כיון דקודם שנולד הספק עומדת לזה שאם ימות בעלה תתייבם ליבם, משא"כ בנפל הבית עליו ועל אמו לא היה לבנימין חזקה מעולם שהוא יורש החצי של יוסף, על כן כשמת יוסף ונולד הספק אין לו שום חזקה בזה ויחלוקו, וכן בנפל הבית עליו ועל אביו לא היו אחיו מוחזקים מעולם שהם יורשו חלקו בנכסי אביו, על כן אין להם חזקה על זה להוציאו מהבעל חוב.

ציונים והערות

והמהדורא בתרא מתרץ דלב"ה כבר נתבאר דזיקה עושה ספק ארוסה מרישא שמודים שמוכרת ונותנת וקיים והוא שזיקה עושה ספק נשואה, ועתה מביא ראייה שגם לב"ש אינה עושה רק ספק.

קטז) גמרא אדמפלגי בגופה ולאחר מיתה לפלוגי בחייה ולפירות. יש לדקדק אמאי לא הקשה לפלוגי בחייה ובגופה של קרקע אם יכולה למכור, דומיא דרישא דאיירי מגופה של קרקע.

ויש ליישב שלא היה יכול להשמיענו חלוקה בגופה של קרקע בחייה, אלא היה הדין שלא תמכור ואם מכרה מכירתה קיימת, והרי רוצה להשמיענו הא גם הא דחלוקה עדיפא, וכן מדויק בלשון רש"י קפט' אי טעמא משום דחלוקה עדיפא אדמפלגי' וכו'.

קיו) רש"י ד"ה זיקת ארוסה, בא"ד ואע"ג דלגבי נכסים אין לו שום כח בהם ונמצא שזיקת ארוסה אינה כלום וכו'. והגם שמה שאינה כלום הוא משום זה גופא שעושה ספק ארוסה, מכל מקום אי אין יוצא מספק זיקה זו שום דבר נמצא שהזיקה אינה כלום, ועל כרחך מה שלא אמר שאינו כלום אינו אלא משום שעדיין צריכה חליצה.

קיח) רש"י ד"ה עושה ספק נשואה, בא"ד דאין ידו בידה הואיל ולא נפלו לו כשהוא תחת הבעל. מבואר ברש"י כאן דאי נפלו לה כשהיא מודים בית הלל שחולקים, כיון דיד הבעל כידה ואח"כ נעשה ספק נשואה תחת היבם שהוא במקום הבעל, הוה ספק השקול וחולקין קצ'.

קיט) רש"י ד"ה סיפא (השני), בא"ד הואיל והוחזקה נחלה זו כבר בחזקת משפחתן. לא רצה לפרש כמו שפירש לעולא קצא שמשום הכי נותנין

ובזה מיושב קפה גם כן אמאי לא הקשו תוס' מנכסי מלוג שלכולי עלמא הם בחזקת יורשי האשה לבית הלל, וגבי נפל הבית עליו ועל אמו אמרו שיחלוקו, שגבי נפל הבית עליו ועל אשתו שמסופקים אם ליתנם ליורשי הבעל או ליורשי האשה, שפיר נותנין ליורשי האשה כיון שנכסי מלוג הם יותר בחזקת האשה שהרי אם פחתו פחתו לה ואם הותירו הותירו לה, אבל גבי נפל הבית עליו ועל אמו שבודאי הם של האשה ומתה וצריכין ליתנם ליורשיה, אלא שאנו מסופקים לאיזה מיורשיה ליתנם ואין אחד עדיף מחבירו על כן מודים בית הלל שיחלוקו קפז.

קיג) בא"ד וא"ת ויורשי האשה היכי גבו כתובה. צ"ל דכונתם לנכסי צאן ברזל ולא לכתובה, דהרי כתובה הוא אכן ליורשי הבעל קפז.

קיד) בא"ד אבל ר"י דאמר בחזקת יורשי הבעל ופי' דנכסים בחזקתן הוא מעם לדבר ל"ל תיפוק ליה דאין אדם מוריש שבועה לבניו. המהדורא בתרא מקשה דיותר הוה להו להקשות לריש לקיש הסובר יחלוקו, היכי גבו החצי כיון שאין אדם מוריש שבועה לבניו קפח.

ל"ח ע"ב

קטז) גמרא זיקת נשואה עושה ספק נשואה דאי ס"ד ודאי נשואה כ"ש אומרים יחלוקו וכו'. הרשב"א מקשה שיותר איכא ראייה מב"ה הסוברים שכל הנכסים הם בחזקת יורשי האב, ואי היה עושה ודאי נשואה הרי בעלה מוציא מיד הלקוחות.

ומתריך דנקט לרבנותא שאי היה עושה ודאי נשואה אפילו לחלוק לא היה להם ליורשי האב בנכסים הללו.

צינונים והערות

בילקוט מפרשים באריכות גדול על כל דברי התוס', שפירש לקשר דבריהם ומתריך גם קושיא זאת. קפט. בד"ה אמר ליה רבה. קצ. וזהו דלא כמו שכתבו תוס' בד"ה זיקת נשואה. עיי' שם באות קכב. קצא. בד"ה עושה ספק

קפה. חלק זה מבואר גם במהרש"ל. קפו. ועיי' בירוש' יעקב מה שמקשה על זה ולכאורה לפי מה שביארנו תירוצם לא קשה כלום. קפז. וכמו שכתבו בפירוש בתירוצם הב'. קפח. ומסיים ויש ליישב. ועיי' בתפארת שמואל המובא

הנכסים ליורשי האב, משום שלא נפלו לה הנכסים כשהיא תחת בעלה, דרך לעולא שהרישא איירי שנפלה כשהיא ארוסה ונמצא שבעל כרחך לא היו לה הנכסים תחת יד בעלה שהרי לא מעולם לא היתה נשואה לו, על כן אפשר לפרש שגם הסיפא איירי שלא היו הנכסים לעולם תחת יד בעלה.

משא"כ כאן דקיימין לרבה הסובר שגם הרישא איירי בנפלה לו מן הנישואין ויכול להיות שהיו הנכסים תחת יד בעלה בנישואין, ועוד יותר שלפי טעמיה דרבה כחה הוא משום שהקדקן שלה קצב, ובענין זה אין נפקא מינה היו לה כשהיתה תחת יד בעלה והכל תלוי בחזקה, על כרחך סובר ב"ה שבכל אופן הם למשפחת האשה אף אם נפלו תחת יד בעלה, והטעם הוא הואיל והוחזקו בחזקת משפחתן.

קכ רש"י ד"ה ואביי, דלא אסיק אדעתיה מעיקרא וכו' דתנן במי שמת בסדר ישועות. יש לדקדק אמאי סדר נזיקין קורא רש"י סדר ישועות על פי הפסוק קצב שמרומזים בו ששה סדרי משנה קצב, ובדיבור שאחר זה כתב סדר נשים ולא קראה חוסן שמרמז על נשים.

ויש לתרץ ע"פ מה שמובא בטעמי המנהגים קצב בשם דברים נחמדים מהבני יששכר, שרש"י ותוס' קראו למסכת חולין שחיטת חולין משום שלא רצו לקרות דברי תורה בשם חולין, ולפ"ז יש לומר דרש"י לא רצה לקרות דברי תורה בשם נזיקין וקראו ישועות, אבל בשאר סדרי אדרבה רצה לקוראן בשמן הרגיל.

קכא רש"י ד"ה דיקא נמי כו', ומעמא לא משום דשטר העומד לגבות הוא דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים. פירוש שלא תאמר אדרבה כיון שאמר יורשי הבעל עם יורשי האב הרי זה ראייה דכתובה הוה יותר בחזקת האשה, ושוב

ראיה מכאן דלגבי כתובה אמרינן שטר העומד לגבות כגבוי דמי ואכן תקשה אמאי יחלוקו, על זה אומר רש"י שבעל כרחך אין זה הטעם שהרי לא נתנה כתובה לגבות מחיים, ועל כן צריכין לומר שהא דאמר יורשי הבעל עם יורשי האב הוא משום שלא איירי מכתובה רק מנכסי מלוג שהם בודאי בחזקת האשה.

קכב תוד"ה זיקת נשואה עושה ספק נשואה, ואפ"ה לבית הלל הוה בחזקת יורשי האב דחזקה עדיפא שיש לנו להחזיק נחלה בחזקת אותו השבט. התוס' הרא"ש מפרש דזהו דלא כרש"י שפירש קצב שאם נפלו לה כשהוא תחת בעלה בנישואין אינו בחזקתה משום דידו כידה.

ומביא ראייה לפירושו דלקמן מוקי לה אביי שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל ולא אמרינן אז דלב"ה יחלוקו, הרי רואין שגם בזה לא סברי יחלוקו כיון שיש לנו להחזיק נחלה בחזקת אותו שבט קצב.

קכג תוד"ה הוה לה איהי ודאי, שהגוף שלה. בבכורי יהודה מפרש בשם תוס' מהר"ם שהפירות הם טפל לגבי הגוף ובטילים לגבה, ולפי"ז לא קשה מה מהני שהגוף שלה הרי תוס' אמר לעיל קצב דודאית בחלק מהממון אינו נותן כח שיהיה ודאי נגד ספק, דכאן שונה כיון דהפירות בטילים לגמרי נגד הגוף.

קכד תוד"ה בש"א נוטלות כתובה ולא שותות, בא"ד דהתם היא נתנה אצבע בין שיניה שנסתרה ואסרה עצמה על בעלה, ועוד דבארוסה ושומרת יבם יש קצב לחושבה כעוברת על דת כיון שאינה יכולה ליבדק. הערוך לנר מפרש החילוק בין שני התירוצים, שלתירוצם הראשון אבדה כתובה כיון דאפסדה אנפשה שנסתרה ואסרה עצמה על בעלה בשעה שאין המים בודקין

צינונים והערות

קצו. בד"ה עושה ספק נשואה. קצו. ועיין מה שכתבנו באות קיט דרך לתירוצו של עולא פירש רש"י כן. קצת. בע"א בד"ה הוי יבם ודאי וספק ספק. קצט. כן הגיה מהר"ם.

נשואה. קצב. כמו שפירש רש"י בד"ה איהי ודאי. קצג. ישעיה ל"ג ו' והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת. קצד. כמבואר בשבת ל"א ע"א אמונת זה סדר זרעים וכו'. קצה. דיבור הראשון בחלק הליקוטים.

הגמרא ואביי לותביה מהא הלא מוכרח הוא שלא היה זכור לו משנה זו.

(קכו) **בא"ד וי"ל לפי שהיא בא במענת ברי והיורשין במענת ספק.** קשה דאם היא עדיפא משום שהיא באה בטענת ברי שוב מה ראה מכאן דסברי ב"ש כל העומד לגבות כגבוי דמי, הרי אפשר לאו כגבוי דמי ומה שנוטלת כתובה הוא משום שהיא בא בטענת ודאי והיורשין בטענת ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי.

ומתריץ הבית פנחס שלרבה הסובר שאין ספק מוציא מידי ודאי והכל לודאי, אי אפשר לומר שכשהספק בא בטענת ודאי יטול הכל שלכל הפחות יש להודאי ליטול חצי כיון שכוחו יפה נגד הספק ליטול הכל, משא"כ לאביי הסובר דלב"ש הוה ספק כודאי ליטול חצי אף שאינו טוען טענת ודאי, א"כ שפיר יש לומר שכשטוען טענת ודאי שיש לו כולו.

ולפי זה שפיר הביא הגמרא ראה לרבה ממתניתין דסוטה, דאע"פ שיש שם טעם דחינא מ"מ לא מהני לרבה כל כך נגד הודאי להוציא כולו ממנו, כיון שבדרך כלל ודאי עדיף ליטול כולו, ועל כרחק לומר שמה שנוטלת כולו הוא משום ששטר העומד לגבות כגבוי דמי.

ומוסיף שיש גם כן לומר דרבה לא סבירא ליה כלל טעם דחינא וכ"ש שאין לה כוח כאן ליטול כולו במה שטוענת ודאי, ובעל כרחק ששטר העומד לגבות כגבוי דמי.

ואולי יש לומר עוד דרבה סובר דהוה ברי גרוע ושמא טוב, כיון שאי אפשר להם לידע מה היה באמת ויכולה היא לומר מה שברצונה, ע"כ סבר רבה שלא מהני על יותר מחצי ובע"כ אם נוטלת כל הכתובה אינו אלא משום שטר העומד לגבות כגבוי דמי, והוה כמו שהכתובה מונח אצלה והמוציא מחבירו עליו הראיה.

אותה ואי אפשר לברר אם נטמאה אם לאו, משא"כ כאן סוטה נשואה שאם בעלה היה חי היה יכול לברר אם נטמאה אם לאו לא הוה כנתנה אצבע בין שיניה.

ותירוצם השני הוא לאביי בסוטה^ר הסובר שם דמה שצריכין קינוי בסוטה אינו אלא לאוסרה על בעלה, אבל כתובתה הפסידה כל שנתסרה אף בלא קינוי, ואם כן לא שייך לתרץ שאסרה עצמה על בעלה שהרי לא נאסרה על בעלה ואעפ"כ הפסידה כתובתה ותקשי אמאי לא אמרינן שטר העומד לגבות כגבוי דמי, על זה תירצו תירוצם השני שגם אם לא נאסרה על בעלה מכל מקום הוה עוברת על דת כיון שנסתרה כשהיתה שומרת יבם שאז אם היה קינוי לא היו יכולין לבודקה.

(קכה) **בא"ד יש לחושבה כעוברת על דת.** המהרש"ל גורס אין לחושבה כעוברת על דת והמהדורא בתרא מקשה עליו דמסוגיא דסוטה רואין דהוה כעוברת על דת, ומיישב הערוך לנר שגירסת המהרש"ל הוא שאין לחוש בה^ר, פירוש שאין לחוש ליתן לה כתובה כיון שעוברת על דת.

(קכו) **תנוד"ה ואביי לותביה מהא, וא"ת אדרבה תקשי ליה למה נוטלת כל הכתובה מספק.** קושייתם מבואר יותר בתוס' הרא"ש דאי מה שנוטלת סוטה כתובה הוא משום שספק שפיר מוציא מידי ודאי, אין לה ליטול אלא חצי כתובה שבודאי אין הספק נוטל יותר מהודאי ואם כן קשה אמאי נוטלת כל הכתובה, ובעל כרחק שאביי בעצמו יתרץ שהטעם הוא משום שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ואם כן גם מנפל הבית עליו וכו' לא קשה כיון ששטר העומד לגבות כגבוי דמי, אלא בעל כרחק צריכין לומר שלא היה זכור לו משנה זו כשהקשה שאי היה זכור לו לא היה מקשה גם מנפל הבית וכו', ואם כן מה מקשה

ציונים והערות

ר. כ"ה ע"א. רא. זהו התיבה "לחושבה" כשחולקין אותו לשנים.